

Vyhledávací nástroje Internetu

Mgr. Petr Šmejkal

43262@mail.muni.cz

Pravidlo tří konceptů

- doporučuje se „položit“ vedle sebe tři pojmy
- Např.:

„rešeršní služby“ *první koncept reprezentuje hlavní předmět zájmu (odpovídající rozlišovací úroveň)*

AND (knihovna OR „informační instituce“

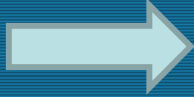
AND (ceník OR ceníky)

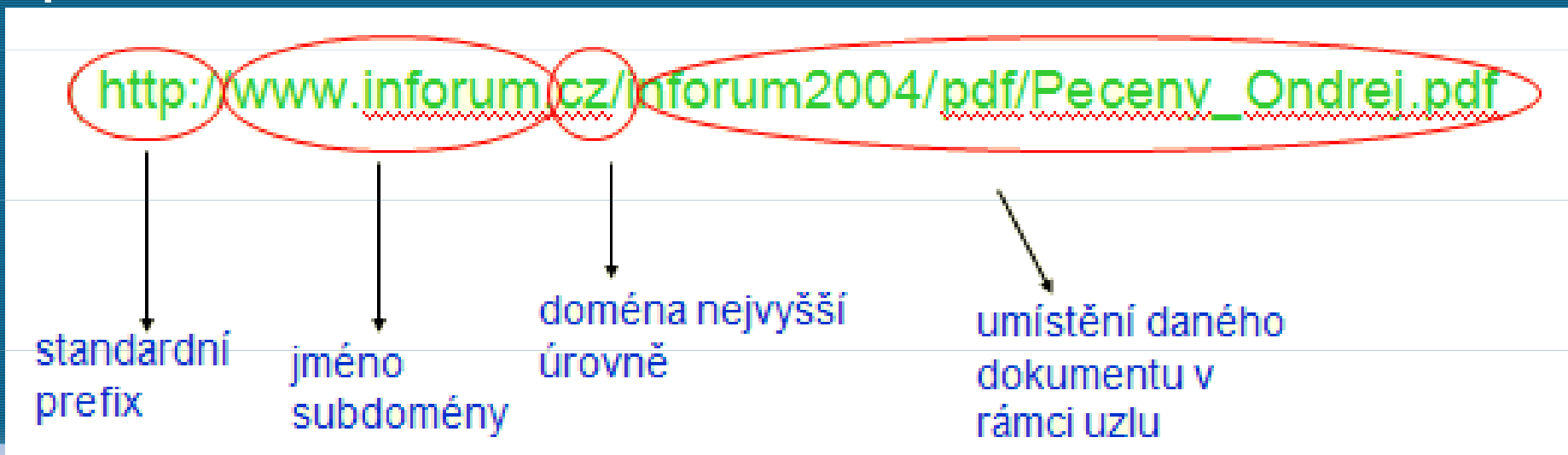
další dva koncepty by měly odpovídat doplňkovým hlediskům např. o místu, příčině apod.

Použití filtrů

- vyhledávání podle pole – v celém url, omezení na doménu, název stránky
- formální hlediska pro zpřesnění dotazu – jazyk, typ dokumentu
- omezení prostoru dokumentů, v němž je dotaz vyhodnocován
 - zadání do formuláře (menu v pokročilém rozhraní)
 - ze základního rozhraní pomocí definovaných příkazů
 - zpřesnění dotazu

Filtr uzlu

- umožňuje omezit prostor vyhledávání na jeden konkrétní uzel nebo specifickou podmnožinu uzlů podle struktury URL (vyjadřuje adresu umístění libovolného IZ na internetu)
- porozumění částem URL efektivní používání filtru uzlu

Příklady vyhledávání podle uzlů

- **inurl:radioservis eco** - nalezne slovo „radioservis“ v URL a „eco“ kdekoli na stránce
- **allinurl:phil rozvrh** - nalezne slovo „phil“ a zároveň „rozvrh“ v URL
- **site:rozhlas.cz rok v dopisech** - omezení vyhledávání dokumentů pouze na uvedenou doménu

Google

- josef +l. - „l“ musí být ve vyhledaných stránkách obsaženo (stop word)
- "zákon o účetnictví" - najde přesnou frázi
- "ing. * liebich" - najde přesnou frázi s různými slovy místo hvězdičky
- latimeria OR latimerie - najde stránky s minimálně jedním termínem (možno použít znak |)
- brouk -volkswagen -vw - 2. a 3. termín nesmí být ve vyhledaných stránkách obsažen

Google

- notebooky filetype:xls - omezení jen na určitý formát dokumentu (zde XLS tabulka)
- intitle:medicentrum interna - najde „medicentrum“ v názvu stránky a „interna“ kdekoli na stránce
- allintitle:letový řád - najde termín „letový“ a zároveň „řád“ v názvu stránky
- inurl:shop karajan - najde slovo „shop“ v URL a „karajan“ kdekoli na stránce
- allinurl:search dvd - najde slovo „search“ a zároveň „dvd“ v URL

Google

- `inanchor:dialog` databáze - najde slovo „dialog“ v odkazu a „databáze“ kdekoli na stránce
- `allinanchor:digitální` knihovna - najde slovo „digitální“ a zároveň „knihovna“ v odkazu
- `školení site:stk.cz` - omezí na doménu „stk.cz“ a najde kdekoli na stránce „školení“
- `link:www.islandklub.com` - najde stránky s odkazem na stránky Klubu islandských fanatiků

Google

- `related:www.vlada.cz` - najde stránky podobné stránce Úřadu vlády ČR
- `info:www.learning.cz` - zobrazí informace o dané stránce (cache, related, link, +)
- `cache:www.mlp.cz spořilov` - zobrazí danou stránku z cache a zvýrazní slovo „spořilov“
- `~help "excel 2002"` - zobrazí stránky o Excelu 2002 obsahující synonyma slova „help“

Různé možnosti práce s dotazem

- Yahoo! - Search Assist – navrhuje další zpřesnění dotazu
- Ask - výsledný dotaz – nabídka vlevo: Narrow Your Search, Expand Your Search, vpravo – výsledek dle typu informace (encyklopedie, obrázky, rss)
- Google - na konci stránky - Searches related to, hledání ve výsledcích
- Exalead - různé možnosti Narrow your search

Metavyhledávací stroje

- Umožňují uživateli na základě jednoho dotazu paralelní prohledávání databází několika vyhledávacích služeb
- zadávání dotazu pouze jednou, ten je pak paralelně vyhodnocen

Výhody

- kombinování výsledků vyhledávání s odstraněním duplicity
- jednotné uživatelské prostředí
- uživatelé nemusí sledovat nově se objevující vyhledávací systémy
- vyšší úplnost vyhledávání, možnost získat více relevantních dokumentů

Metavyhledávací stroje

Nevýhody

- limitují počet záznamů z vyhledávacího stroje - celkový výsledek sestavuje z 10 – 50 hitů převzatých z každého vyhledávače
- ztráta pokročilého vyhledávání, sofistikovanějšího formulování rešeršního dotazu
- většinou využívají 2 – 3 z nejvýznamnějších vyhledávačů
- nízká výkonnost, odezva

Metavyhledávací stroje

<http://www.dogpile.com/>

<http://clusty.com/> - shlukování dokumentů

<http://www.kartoo.com/>

Vyhledávací strategie SE

- obecné vyhledávání
- specifické vyhledávání
- inkrementální vyhledávání
- řetězcové vyhledávání
- vyhledej a skoč
- kategoriální vyhledávání

Obecné vyhledávání

uživatel má obecnou představu o tom, co chce najít

- nezná podrobnosti

vyhledání do šíře – prostředkem pro obecné

vyhledávání je operátor **OR**

- umožňuje vyhledávat dokumenty, které obsahují libovolné z klíčových slov
- vhodné použít při různých tvarech nebo synonymech

nebezpečí v příliš obecných dotazech

- zajímavé informace jsou „pohřbeny“ v návalu nerelevantních dokumentů

Specifické vyhledávání

Pokud uživatel zná podrobnosti k tématu

- je založeno na operátoru AND,
 - pomocí kterého jsou kombinovány různé pojmy
- nejen pomocí AND ale také využití filtrů, proximitních operátorů apod.
- doporučuje se začít tímto vyhledáváním, pokud uživatel dokáže v jisté míře specifikovat svůj požadavek, po neúspěchu → zobecnění dotazu

Příklad

- požadavek: Rešeršní služby knihoven
- *rešeršní služby rešerše knihovna informační knihovny instituce*

Příklad

- knihovna OR („informační instituce“ AND „rešeršní služby“)
- ve výsledcích je požadováno alespoň slovo knihovna anebo současný výskyt slov informační instituce a rešeršní služby současně anebo všechny tři současně
- „rešeršní služby“ AND (knihovna OR „informační instituce“)
- ve výsledcích se musí vyskytovat spojení rešeršní služby a alespoň jedno ze slov knihovna či informační instituce

Inkrementální vyhledávání

- Pokud nejsme spokojeni s výsledkem vyhledávání
 změnit dotaz a zkusit to znovu
- obvyklým postupem při tomto vyhledávání je postupné zpřesňování dotazu, tzv. ladění dotazu, tj. maximální přiblížení formulace skutečné informační potřeby uživatele
- využívání operátorů AND, OR, NOT
- zpřesňování pomocí formálních hledisek, filtrů, tj. udání polí, kde se má vyhledávat

Řetězcové vyhledávání

- většina vyhledávacích strojů hledá pouze celá slova
 - knihovna knihovny knihoven
 - použití OR
- některé vyhledávací stroje mohou vyhledávat i části slov neboli řetězce (nebo přesněji podřetězce) → stemming
 - Librarians' Internet Index - library libraries
- riziko nerelevantních hitů
 - library science v LCSH
 - Military art and science
 - Military libraries → libraries science

Kategoriální vyhledávání

- navigace hierarchickou strukturou předmětových adresářů/katalogových vyhledávacích nástrojů
 - prohlížení jednotlivých úrovní v příslušné kategorii
 - oborové brány versus komerční adresáře
- posun od obecnějších kategorií k specifitějším (záleží na tom, jaké nabízí služba propracované schéma)

Literatura

- Antoš, D. Google přichází s průlomovými změnami ve vyhledávání. Lupa [online]. 21. 5. 2007 [cit. 2008-04-27]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.lupa.cz/clanky/google-prichazi-s-prulomovymi-zmenami-ve-vyhledavani/>

Citační software

Mgr. Petr Šmejkal

43262@mail.muni.cz

Citační software

- je charakterizován schopností pracovat s bibliograf. citacemi pro různé typy dokumentů v databázovém prostředí
- bibliografická citace - Formalizovaný údaj o dokumentu, který autor bezprostředně použil při přípravě své práce. Odkazy na citovaný dokument jsou v textu uvedeny formou číselných ukazatelů nebo zkrácených citací

Co umožňuje citační software?

- vkládání citací
 - přímé exportování citací/záznamů z databází
 - vkládání dat z uložených textových souborů
 - vkládání prostřednictvím vyhledání v katalogích a databázích přímo přes citační software
- správa citací – organizování do tematických celků (tvorba složek), mazání, editování, přemísťování
- vkládání citací do textových dokumentů, vytváření odkazů na citovaný dokument, tvorba bibliogr. seznamů
- volba různých citačních stylů
- další funkce, např. sdílení citací u web. aplikací

Citační software

- Biblioscape
- Bibliographix
- Reference Manager
- Endnote
- ProCite
- Researchsoft

EndNote Web

Webová aplikace citačního softwaru EndNote, která je plně integrována s ISI Web of Knowledge

http://isiwebofknowledge.com/currentuser_wokhome/cu_productspecs/endnoteweb/

- aplikaci lze použít pro ukládání výsledků rešerší v nejrůznějších databázích
- přístup <http://library.muni.cz/ezdroje/>

Základní funkce

- import výsledků rešerše
- organizování a sdílení bibliogr. citací
- vkládání odkazů a bibl. citací do pís. prací (funkce Format Paper, Cite While You Write), tvorba seznamů bibl. citací
- tvorba citací dle různých citačních stylů – chybí norma ISO 690

EndNote – tutorials

- <http://www.endnoteweb.com/training/entraining.asp>

Word

- <http://office.microsoft.com/cs-cz/word/HA100674921029.aspx?pid=CH100626361029>

Literatura

- Šimral, B. Citační software. Ikaros [online]. 2004, roč. 8, č. 11 [cit. 2007-03-15]. Dostupný na World Wide Web: <http://www.ikaros.cz/node/1808>